

Oponentský posudek

Janis Koreček: Imigrační krize v Řecku 1990-2012

Diplomová práce (Mgr.), Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Kateřina Králová, Ph.D.

Diplomová práce Janise Korečka se věnuje problematice, spojené s imigrací a postoji k imigrantům v Řecku po roce 1990. Moderní řecký stát se cílovou zemí imigrace stal fakticky teprve v poslední čtvrtině 20. století v souvislosti se zlepšující se hospodářskou situací a zánikem bipolárního rozdělení světa. V posledních letech lze vzhledem k vleklé ekonomické a politické krizi v zemi hovořit o nárůstu xenofobie a instrumentalizaci protiimigračních nálad v politickém boji. Téma, které si kolega Koreček zvolil, je v kontextu problematiky migrace poměrně opomíjené. Ze středoevropského a západoevropského pohledu bývá v souvislosti s vleklou „řeckou krizí“ např. zdůrazňována spíše problematika vztahu Řeků k Německu. V rámci řeckého vnitropolitického diskursu však, jak dobře dokládá Korečkova diplomová práce, hraje problematika imigrace nezanedbatelnou roli.

Předkládaná diplomová práce je založena na bohaté pramenné základně. Autor vychází z pramenů a sekundární literatury převážně v angličtině, částečně také v řečtině. Zaměřuje se na několik tématických okruhů (historické pozadí, právní regulativa, postoje jednotlivých politických stran apod.), čímž zvolené problematice dodává potřebnou komplexnost.

V úvodní části se Koreček věnuje teoretickým konceptům migrace, jež mohou souviset se zvolenou látkou. Dále nastiňuje historické pozadí problematiky migrace v moderním Řecku. V kapitole *Koncepce helénského občanství* pak v historické perspektivě výstižně přibližuje řecké koncepty občanství (citizenship), které jsou podstatné i pro pochopení období po roce 1990, jež tvoří vlastní těžiště jeho textu. V Řecku v průběhu 20. století fakticky převládala neliberální představa spojení „krve a půdy“, jejíž kořeny sahají stejně jako v jiných evropských zemích do dob rozkvětu romantického nacionalismu 19. století. Vůči původně početným etnickým, jazykovým a náboženským menšinám se řecký stát, jak známo, v zájmu etnické, jazykové a kulturní homogenizace při procesu budování moderního národního státu projevoval po většinu 20. století značně netolerantně, mnohdy přímo brutálně, a to i v širším kontextu jihovýchodní Evropy. Dědictví specifických konceptů občanství a dlouhodobě praktikované homogenizace se nesporně promítá i do mnohdy šovinistických postojů zdejší populace vůči imigrantům ve sledovaném období po roce 1990.

Na str. 25 autor správně připomíná existenci zákazu hovořit slovanskými jazyky z doby Metaxasovy diktatury. V této souvislosti by stálo zato doplnit, že podobné nařízení bylo uplatňováno také vůči Vlachům (Aromunům). V jejich případě operoval řecký nacionální diskurs s konceptem „románsky hovořících Řeků“, který odpovídá analogické konceptualizaci Bulharů a Makedonců jako „slavofonních Řeků“. V obecnější rovině lze tedy řecké postoje vůči etnickým a jazykovým menšinám srovnat např. s maďarským nacionální diskursem z konce 19. století (Slováci = Maďaři, hovořící „hornácky“). V řeckém případě byla ovšem podobná diskriminační a asimilátorská politika praktikována v podstatě po většinu 20. století. Této části práce by přeci jen prospěla větší obeznamenost se současnou odbornou literaturou historického a antropologického charakteru (mj. Anastasia Karakasidou, *Fields of Wheat, Hills of Blood: Passages to Nationhood in Greek Macedonia*, Theodora Dragostinova, *Between Two Motherlands: Nationality and Emigration Among the Greeks of Bulgaria*).

Problém imigrace (pomineme-li samozřejmě migrační vlny samotných Řeků, zejména v souvislosti s událostmi po první světové válce) se v Řecku začal objevovat až po druhé světové válce v souvislosti s postupným bohatnutím části společnosti, jež přispívala ke snižujícímu se zájmu o vykonávání nekvalifikovaných prací, což v konečném důsledku vedlo k příchodu prvních zahraničních pracovníků, jejichž počet byl ovšem v podstatě až do konce 80. let relativně omezený.

Autor podle mého názoru velmi trefně poukázal i na jiný sociální faktor - „středozemní socio-ekonomický model“, v jehož rámci zůstávají mladí ve srovnání se střední a západní Evropou podstatně déle u rodičů a nic je tedy nenutí nekvalifikovanou práci přijímat. Markantní imigrační boom nastal až počátkem 90. let po pádu komunismu – mezi imigranty dominovali tehdy zejména Albánci.

V další části své diplomové práce rozebírá Janis Koreček podrobně právní systém Řecka a mezinárodní závazky země, související s problematikou imigrace. Tuto část textu nemohu kompetentně posoudit. Podle mého názoru však danou problematiku přibližuje nezasvěceným čtenářům, mezi něž se řadím i já, systematickým způsobem, přičemž přináší celou řadu zajímavých podrobností (např. o významu ministerských nařízení, nepodléhajících schvalování v parlamentu, při regulování některých otázek, spojených s imigrací).

V poslední části práce se Koreček zaměřuje na postoje jednotlivých politických stran vůči imigrantům, které se v rámci stávajícího politického spektra liší dosti radikálně: od (přínejmenším rétoricky) vysoce tolerantních komunistů až po ostře protiimigrační a xenofobní postoje stran, stojících na krajní pravici. Po volbách z roku 2012 prodělal dosavadní řecký systém, založený na střídání dvou velkých politických stran, značné změny. Pozornost, kterou kolega Koreček věnuje jednotlivým politickým stranám, je proto nesporně oprávněná.

V celém textu se místy vyskytují drobné chyby, nedořečené formulace apod., taková opomenutí však nelze považovat za podstatná a směrodatná pro celkové vyznění diplomové práce. K větší přehlednosti textu by ovšem rozhodně přispělo, kdyby autor dokázal dodržet standardní zásadu pěti úhozů, signalizujících začátek nového odstavce. Jméno francouzského historika, na něhož kolega Koreček odkazuje na str. 10 v souvislosti s rozdělením „světového systému“ na centrum, semi-periferii a periferii, se píše Braudel, nikoli Braudell. Stálo by možná zato odkázat zde na jeho původní práci, která daný koncept rozvíjí, namísto citace „z druhé ruky“. Mírová smlouva, o níž se hovoří na str. 24, byla podepsána na pařížském předměstí Neuilly, nikoli Neiuilly. Na str. 92 a znovu pak na str. 95 používá autor název „Kapodistriánská univerzita“. V češtině by se ovšem mělo správně psát Kapodistriaova univerzita. Nese totiž jméno osobnosti, nikoli toponyma (podobně mluvíme např. o Harvardově, nikoli Harvardské univerzitě, resp. o Karlově, nikoli Karlovské univerzitě apod.). U řeky, zmiňované na straně 96, je v českém prostředí pro celý její tok už od 19. století vžitější název Marice. Vzhledem k úzce řeckému kontextu, ve kterém se o ní J. Koreček zmiňuje, lze snad ovšem akceptovat i řecký termín Evros.

V závěru provádí autor rekapitulaci celé problematiky a konstatuje, že se „v posledních letech se zdá, že v Řecku došlo k propojení imigrační, společenské a ekonomické krize“ (str. 101). S tímto tvrzením lze nepochybně souhlasit. Téma imigrace v Řecku, které si Janis Koreček zvolil a ve své práci přehledně zpracoval, je případovou studií, která však může být přínosná i z komparativního hlediska. Některé problémy, jež přibližuje Korečkova diplomová práce, totiž navzdory pochopitelným rozdílům strukturálně připomínají situaci v postkomunistické střední Evropě včetně ČR, kde podobně jako v Řecku došlo k nárůstu imigrace právě po pádu železné opony.

Diplomovou práci Janise Korečka hodnotím jako výbornou a doporučuji její přijetí k obhajobě.

František Šístek, M. A., Ph. D.
FSV UK, IMS – KRVS

Praha, 5. června 2013